הלכה · משנה תורה · מפרשים · מלאכת שלמה · ספר טהרה

מלאכת שלמה על משנה תורה, הלכות פרה אדומה

רבי שלמה חכים

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מלאכת שלמה על משנה תורה, הלכות פרה אדומה

רבי שלמה חכים

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מלאכת-שלמה-על-משנה-תורה-הלכות-פרה-אדומה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ז 4
פרק ט 4
הלכה א 4

פרק א

הלכה ז

ומותר ליקח מן הגוי ואין חוששין שמא רבעה וכו'. מחלוקת ר' אליעזר וחכמים בפ"ד דפרה ומייתי לה בר"פ אין מעמידין (עבודה זרה דף כ"ג) ומפרש שם טעמא ר' פדת דר"א חייש לרביעה ורבנן לא חיישי לרביעה ופריך ודלמא לכו"ע לא חיישינן לרביעה והכא היינו טעמא דר"א כדקתני שילא דתני שילא מאי טעמא דר"א דבר אל בני ישראל ויקחו בני ישראל ויקחו ואין הנכרים ויקחו ומשני לא ס"ד דקתני סיפא וכן היה ר"א פוסל בכל הקרבנות כולן ואי ס"ד כדקתני שילא בשלמא גבי פרה כתיב בה קיחה בכולהו קרבנות קיחה כתיב בהו ע"כ, וכתב הריטב"א ז"ל שם וז"ל לא ס"ד כדקתני סיפא וכו' ברייתא היא ולא גרסינן דקתני סיפא דאילו הוה סיפא במתני' היכי טעה שילא ואידך אמורא אלא ודאי כדקאמרן והכי מוכח לקמן דאמרינן פתח חד מינייהו ואמר וכן היה ר"א פוסל אלמא מלתא דחדושא הוא דאמר ולא מתני' היא וכו' יעו"ש.

ולענ"ד קשה טובא דמאי הוכחה היא זו דאף כי ברייתא היא ולא שמיע ליה הך דוכן ר' אליעזר פוסל מ"מ מסיפא דהך מתני' מוכח דטעמא דר"א לאו משום דשילא היא דהא שנו חכמים בלשון המשנה ר"א אומר אינה נלקחת מן הנכרים וחכמים מתירין ולא זו בלבד אלא כל קרבנות הציבור והיחיד ע"כ, ופי' רבינו בפי' המשנה ור"ש ורע"ב דהוי מחלוקת ר"א וחכמים וא"כ מהך סיפא תיקשי לשילא דתלי טעמא דאינה נלקחת מן הנכרים משום דבר אל בנ"י ויקחו דהא בכל הקרבנות לא כתיב בנ"י וקיחה לפסול ואיך ניחא ליה במאי דלא גרסינן דקתני סיפא דלא הוי טעי שילא דמ"מ מדיוק מתני' נמי קשה, אלא דעל כרחך לומר דהקשו מברייתא שהוא מבורר טפי ואי כונתו היא לומר דבמתני' לא גרסינן הך סיפא ולא זו בלבד וכו' הו"ל להזכיר סיפא דמתני' לפחות באופן שדברי הריטב"א צל"ע.

פרק ט

הלכה א

כיצד מקדשין את המים באפר הפרה נותן את המים שנתמלאו [לשם] מי חטאת בכלי ונותן את האפר על פני המים וכו'. בפ"ב דסוטה דף ט"ז איתא התם תניא אמר ר' שמעון וכי עפר הוא אפר הוא וכו' והתם מנ"ל תרי קראי כתיבי כתיב עליו אלמא אפר ברישא וכתיב מים חיים אל כלי אלמא מים ברישא הא כיצד רצה זה נותן רצה זה נותן ורבנן אל כלי דוקא עליו לערבן יעו"ש והכי איתא נמי בתמורה דף י"ב ע"ב וכן פי' רש"י בשבת

דף קל"ז בהא דאמרו דהכל כשרים לקדש וז"ל לקדש מי חטאת לתת אפר על המים ע"כ, אלא דביומא דף מ"ג ע"א פי' רש"י על משנה זו וז"ל לקדש לתת מים ע"ג האפר בכלי חרש וכבר עמדו על דברי רש"י התוס' שם וז"ל ופי' רש"י המים ע"ג האפר ובמס' פרה בכמה דוכתי [משמע] שהיו נותנין האפר ע"ג המים וכו' יעו"ש, אלא דק"ק על דברי התוס' אמאי לא הקשו דברי רש"י אהדדי שם בד"ה ורבנן שכתב וז"ל דאי כתיב ולקח ונתן הו"א עד דשקיל חד האפר והוא עצמו יתנו על המים וכתיב ולקחו דאפי' שקלי תרי ע"כ, נראה להדיא מדבריו אלה דהאפר נותן ע"ג המים כי על כן נראה לענ"ד ליישב דברי רש"י ז"ל ולומר דמ"ש לתת מים ע"ג האפר הכונה לומר אחר שנתן האפר על המים שצריך להפך המים עליו ולערבם וכמו שפי' בסוטה דף י"ז ועלה קאי ועדין צריך יישוב.

עוד יש לדקדק על דברי רש"י ז"ל במ"ש דאי כתיב ולקח ונתן הו"א עד דשקיל חד האפר והוא עצמו יתננו על המים כתיב ולקחו דאפי' שקלי תרי נראה מדבריו ז"ל דהס"ד דלקח ונתן הוא דאותו שלקח יתן את האפר על המים ואילו ביבמות דף ע"ב ע"ב פי' דשקיל חד האפר ויהיב חד מים והכונה דיהיב אפר בתוך כלי והדר יהיב מים ועי' במהרש"א שם ולא פי' שצריך שאותו שלקח שיתן כמו שפי' ביומא ועיין להרב שיח יצחק שם ביומא. (אמר המגיה ס"ט ראיתי להעתיק כאן מה שמצאתי כתוב לעט"ר א"א הרא"ש מר שמואל זצוק"ל בכתבי הקדש אשר לו וז"ל איתא בסוטה דף ט"ז ע"ב ת"ר הקדים עפר למים פסול ור' שמעון מכשיר מ"ט דר"ש דכתיב ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ותניא א"ר [שמעון] וכי עפר הוא והלא אפר הוא שינה הכתוב במשמעו לדון הימנו גז"ש נאמר כאן עפר ונאמר להלן עפר מה להלן עפר ע"ג המים אף כאן עפר ע"ג מים ומה כאן הקדים עפר למים כשר אף להלן הקדים עפר למים כשר והתם מנלן וכו' ואימא עליו דוקא אל כלי שתהא חיותן בכלי ומשני מה מצינו בכל מקום מכשיר למעלה אף כאן מכשיר למעלה ע"כ ועיין בפי' רש"י.

והנה מפשטא דסוגיא היה נראה לכאורה דלר' שמעון באפר פרה גם לכתחילה יכול ליתן את האפר תחילה ועל גביו מים מדקאמר רצה זה נותן רצה זה נותן ומכח הגז"ש גם בעפר סוטה כן הוא דיכול ליתן עפר תחילה ומאי דנקט ור"ש מכשיר הוא משום דת"ק נקט פסול דר"ל גם בדיעבד קאמר הוא מכשיר. אך הא ודאי אחר ההתבוננות אינו דהא מדקאמר לדון הימנו גז"ש נאמר כאן עפר ונאמר להלן עפר מה להלן עפר ע"ג מים וכו' ופי' רש"י ז"ל מה להלן בסוטה מצותו לכתחילה עפר על גבי מים כדכתיב בה אף כאן בפרה מצותו כך לכתחילה ולא תימא ונתן עליו דוקא דמשמע עפר לכתחילה ע"כ, הרי דכשם דבסוטה אע"ג דאם נתן עפר תחילה כשר מ"מ למצוה צריך ליתן מים בתחילה

כן בפרה למצוה צריך ליתן המים תחילה וכ"כ התוס' בתמורה דף י"ב ד"ה הא כיצד שהקשו לר"ש דס"ל רצה עפר למעלה רצה עפר למטה וז"ל ואם תאמר א"כ גז"ש למאי אתא וי"ל דלמצוה בעיא מים תחילה ואח"כ עפר כדכתיב בסוטה דכתיב ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים ומשו"ה אתיא גז"ש עכ"ל. ועיין בס' חזון נחום בפ"ק דתמורה דף קנ"ג ע"ב מ"ש על דברי התוס' הללו ויתר על כן מבואר מדברי הספרי פרשת נשא ופרשת חקת דדוקא בדיעבד אם הקדים עפר למים כשר אבל למצוה בעינן עפר ע"ג מים וכ"כ הרב ספרי דבי רב פרשת חקת יעו"ש.

והוצרכתי לכל זה לפי שראיתי להרב מהר"מ ריקאנטי ז"ל בפ' חקת שכתב בס' הזוהר מי יתן טהור מטמא רזא דא הכי הוא דא הוא טהור מטמא טהור דנפק מטמא דהא בקדמיתא טמא והשתא דאיתעביד ביה דינא ויהיבת ליקידת אשתא בנורא דדליק ואתעביד עפר והשתא איהו טהור מטמא דנפק מטמא ובגין כך כל אינון דאשתדלי בה כולהו מסאבי דהא הכי הוא ודאי כיון דאתעביד אפר כדין עד דיתכניש ויסתלק מתמן מסאב לכולהו כמה דאת אמרת וכבס האוסף את אפר הפרה את בגדיו וטמא, אפר מ"ט כמה דאת אמרת ועסותם רשעים כי יהיו אפר וכיון דאתיהב על האי אפר מים כדין איהו טהור מטמא ורזא דמלה מי חטאת מאי חטאת כמה דאת אמרת לפתח חטאת רובץ וכו' יעו"ש. ולענ"ד אני עני וכואב טח עיני מראות דגם דנימא דר' שמעון בר יוחאי אזיל בשיטתיה דסתם ר"ש הוא רשב"י הרי כבר ביארנו דגם לר"ש למצוה בעי עפר ע"ג [מים] והיכי קאמר וכיון דאיתיהב על האי אפר מים דמשמע דאפר בקדמיתא וצ"ע. ואחר זמן מצאתי ראיתי שהוא בזוה"ק פרשת פקודי דף רל"ז והביאו ג"כ הש"ך בפרשת חקת ואינם דברי רשב"י מ"מ עדיין צ"ע דלא מצינו מי שסובר כך דלכתחילה מים ואח"כ אפר והכי הו"ל למימר וכד אתיהיב במיא.

ובהיותי בזה ראיתי להגאון ר' ישעיה ברלין ז"ל בס' מיני תרגימא בפרשת חקת שהגדיל התימה על הרמב"ם שלא הביא דין זה שצריך למלאות מאותו כלי מן המעיין דוקא דהיינו שיהא חיותן בכלי וכתב שצע"ג שהשמיט דבר זה יעו"ש, ולענ"ד מעומק המושג וקוצר המשיג דבריו נפלאו ממני דהרי אדרבה בפ"י ה"א פסק להיפך דלא בעי שתהא חיותם בכלי וז"ל הממלא מים לקידוש א"צ שיהיה הוא המקדש והמזה אלא מקדש אחד ומזה אחר וכן ממלא אדם בכלי ומערה מכלי לכלי ומקדש בכלי אחר ומערה המים המקודשים מכלי לכלי ומזה מכלי אחר ע"כ. וכתב מרן כ"מ וז"ל הממלא מים לקידוש וכו' ורבנו שמשון הקשה על מי שסובר בהיפך דהא בכמה דוכתי מוכח שאפי' לכתחילה מותר למלאות בכלי אחר ולערות לקדשן בכלי אחר והרי בדלי ממלא ושוקת קרי בכל

דוכתא מקום שמשליך המים מן הדלי עכ"ל. וא"כ מה כל החרדה על שהשמיט הרמב"ם דין זה כיון שהרמב"ם דעתו כדעת ר' שמשון כמ"ש מרן באופן שדבריו נפלאו ממני וצריכים אצלי תלמוד.

ואפשר שזה יהיה כונת המסורה והביאה הרב חיד"א ז"ל בס' פני דוד ונתן עליו מים חיים אל כלי ואידך ולא הורק מכלי אל כלי ע"כ. הכונה דבא לפרש דמהו הכונה מים חיים אל כלי דר"ל שתהא חיותן בכלי לזה מפרש ולא הורק מכלי אל כלי כמו שפי' רש"י ז"ל כי אם מן המעיין בעצמו ודוק כי נכון עכ"ל לשון הזהב).